

Datum
2025-02-12

Diarienummer
SAN-00207-2024

Till Justitiedepartementet

Yttrande - Remiss - Yttrande Förbud mot äktenskap mellan kusiner och vissa andra nära släktingar, Ds 2024:20

Remissinstansen diarienummer: Ju2024/02261

Övergripande kommentarer

Social- och arbetsmarknadsnämnden i Östersunds kommun motsätter sig inte förslaget till ny lagstiftning men anser att det inte är tillräckligt för att adressera de bakomliggande strukturer som begränsar individers frihet.

En bred ansats som adresserar hela problematiken behövs vilket är avgörande för att främja ökad integration och minska segregation, samt för att motverka hedersnormer redan från tidig ålder. Våld och förtryck upphör inte enbart genom ett lagförbud men kan däremot innebära en tydlig markering och ett ställningstagande. Förbudet riskerar att vara ineffektivt om det inte kompletteras med starkare skyddsinsatser och ökat stöd till utsatta och insatser för att motverka segregation och stärka integration.

Ett framgångsrikt angreppssätt involverar samverkan mellan statliga myndigheter, rättsväsendet, socialtjänsten och frivilligorganisationer. Dessutom är det viktigt att samarbeta med religiösa samfund för att säkerställa att äktenskap ingås och avslutas på lika villkor för kvinnor och män, vilket bidrar till att minska antalet informella äktenskap. Många kvinnor vittnar om att det är dessa äktenskap det är svårt, om inte omöjligt, att skilja sig från.

Social- och arbetsmarknadsnämnden anser vidare att det vid sidan av lagstiftning är nödvändigt att investera i förebyggande insatser som stödjer integration. Detta inkluderar föräldrastöd, utbildning och kunskapshöjande åtgärder för yrkesverksamma, socialtjänstens insatser med tillgång till skyddade boenden samt tillgång till juridiskt stöd för utsatta. Detta är avgörande för att effektivt hantera och motverka hedersrelaterat våld och förtryck.

Om lagen införs behöver det finnas tydliga riktlinjer för hur lagen ska tillämpas. Nationella och regionala stödverksamheter, med säkerställd finansiering, behövs.

Avsnitt 10.4

Om äktenskap mellan kusiner förbjuds, finns det en risk att förtryckande familjer istället arrangerar äktenskap med sysslingar eller andra släktingar, vilket innebär att problemet endast förskjuts snarare än löses. Dessutom är det svårt att kontrollera och förhindra att äktenskap ingås utanför den svenska rättsordningen genom

religiösa ceremonier. Det finns också informella äktenskap där personer inte har kunnat skilja sig rent religiöst och där kvinnorna inte lagt så stor vikt vid huruvida de är gifta rent juridiskt eftersom det enligt dem är vad som är religiöst som räknas.

Problematiken att släktbaserade strukturer kan ha en negativ påverkan på den demokratiska processen kan fortfarande förekomma även vid äktenskap mellan sysslingar.

Avsnitt 12.3

Lagförslaget föreskriver att äktenskap mellan kusiner som ingåtts i andra länder inte ska erkännas i Sverige och att de kan upplösas omedelbart. Social- och arbetsmarknadsnämnden ställer sig tveksam till hur detta praktiskt ska genomföras utan att ytterligare försämra situationen för utsatta kvinnor. Risker finns att detta snarare ökar familjens kontroll över kvinnan, genom att hon exempelvis måste ta ett större ansvar gentemot myndigheter eller isoleras ytterligare. Det är också tveksamt om individer som redan lever i sådana äktenskap kommer att förändra sin situation på grund av lagstiftningen.

Ställningstagande

Social- och arbetsmarknadsnämnden tillstyrker yttrandet.

Björn Sandal Ordförande social- och arbetsmarknadsnämnden

ÖSTERSUNDS KOMMUN

Social- och arbetsmarknadsförvaltningen

Yttrandet skickas per e-post till ju.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till JU.L2@regeringskansliet.se.